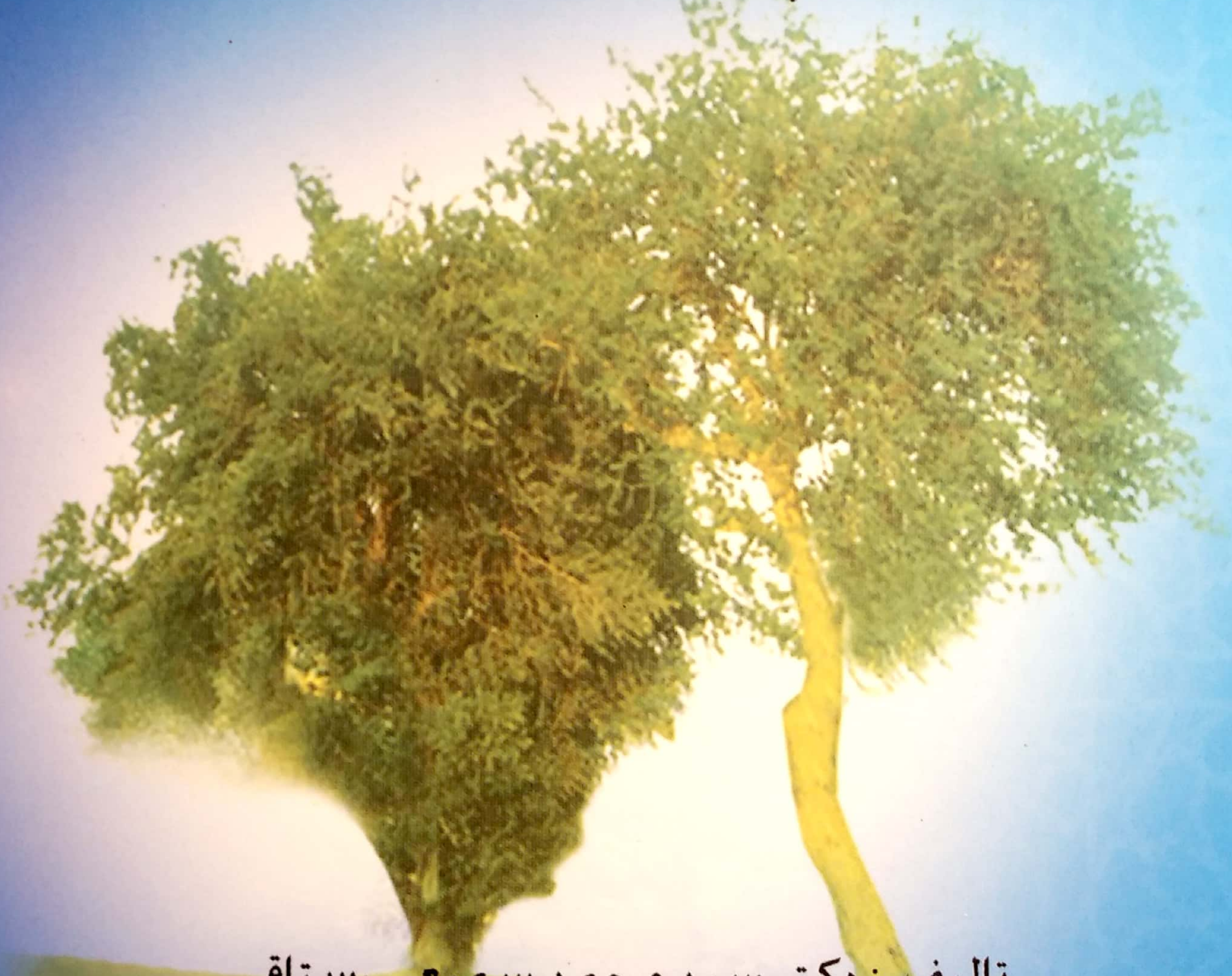

قَالَ تَعَالَى: ﴿ وَمَنْ ءَايَتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا
وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُفَكِّرُونَ ﴾ (الروم ۲۱)

احکام و آداب ازدواج

در پرتو قرآن و سنت

تالیف : دکتر سید محمد سمیع رستاقی
ترجمه : استاد عبد اللہ احمدی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله وحده والصلاة والسلام على من لا نبي بعده

ازدواج دارای احکام و آدابی است و حقوق و واجباتی

بر آن مترتب می شود :

احکام: حالات احکام شرعی عبارتند از واجب ،

مستحب، مباح، مکروه و حرام. احکام ازدواج نیز، به

یکی از این حالت‌های پنج گانه بر می گردد که با یاری الله

به طور خلاصه تحت عنوان پنج حکم و هشت آداب به

آنها خواهیم پرداخت :

حکم اول :

ازدواج نشانه ای از نشانه های (قدرت و حکمت)

الهی است ؛ چنانکه خداوند می فرماید:

« وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا

لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ

لآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ » (روم، ۲۱)

(واژه نشانه های (قدرت) او اینست که برای شما از

جنستان همسرانی آفریده است تا با آنها آرامش نصیبتان

گردد.)

همچنین ازدواج سنتی از سنتهای دیرینه پیامبران الهی است؛ چنانکه خداوند می فرماید: **«وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِنْ قَبْلِكَ وَجَعَلْنَا لَهُمْ أَزْوَاجًا وَذُرِّيَّةً ...»** (رعد: ۳۸)

(قبل از تو پیامبرانی فرستادیم و برای آنان همسران و نسل قرار دادیم.)

و ازدواج، سنت رسول اکرم- صلی الله علیه وسلم- است. در حدیث متفق علیه از آن بزرگوار روایت شده است که می فرماید:

«وَأَتَزَوَّجُ النِّسَاءَ فَمَنْ رَغِبَ عَنِ سُنَّتِي فَلَيْسَ مِنِّي»

(من ازدواج می کنم. پس، هر کس از سنت من روگردان شود از من نیست.)

گاهی هم ازدواج در حق کسی که از قدرت بدنی و توان جنسی بالایی برخوردار است، برای حفظ پاکدامنی و عفت واجب می شود. رسول اکرم صلی الله علیه وسلم در حدیث- متفق علیه- می فرماید: **«يَا مَعْشَرَ الشَّبَابِ مَنْ اسْتَطَاعَ مِنْكُمُ الْبَاءَةَ فَلْيَتَزَوَّجْ فَإِنَّهُ أَغْضُ لِلْبَصْرِ وَأَحْصَنُ لِلْفَرْجِ وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَعَلَيْهِ بِالصَّوْمِ فَإِنَّهُ لَهُ وَجَاءٌ»**

(ای جوانان هر کسی از شما توانایی ازدواج دارد ،
ازدواج نماید ؛ زیرا این کار فروخته شده تراست برای چشم
ونگهدارنده تراست برای شرمگاه و هر کسی که توانایی
ندارد ، روزه بگیرد ؛ زیرا گرسنگی ، باعث تضعیف قوای
جنسی می شود .)

. انتخاب همسر خوب چه از طرف مرد و چه از طرف
زن ، عرفاً و شرعاً امر مطلوبی است و معیارها در این زمینه
عبارتند از: دیانت، اخلاق، نسب، شرافت و زیبایی و
رسول اکرم- صلی الله علیه وسلم- در حدیثی که ترمذی
روایت کرده است در باره مردان خواستگاری فرماید:
**« إِذَا خَطَبَ إِلَيْكُمْ مِنْ تَرْضَوْنَ دِينَهُ وَخُلُقَهُ فَرُوجُوهُ إِلَّا
تَفَعَّلُوا تَكُنْ فِتْنَةٌ فِي الْأَرْضِ وَفَسَادٌ عَرِيضٌ »**

(هر گاه کسی که دین و اخلاقش مورد پسند شما بود
برای خواستگاری آمد او را بپذیرید و گرنه فتنه و فساد
بزرگی زمین را فرا خواهد گرفت)

همچنین در حدیث - متفق علیه - درباره دوشیزگانی
که خواستگاری می شوند می فرماید :

« تَنْكُحُ الْمَرْأَةَ لِأَرْبَعٍ لِمَالِهَا وَلِحَسَبِهَا وَجَمَالِهَا

وَلِدِينِهَا فَاطْفُرْ بِذَاتِ الدِّينِ تَرِبَتْ يَدَاكَ »

(زن به خاطر چهار چیز برای ازدواج مورد پسنداست :
بخاطر مال و ثروتش، نسب ، زیبایی و دیانتش . پس تو با
انتخاب زن دیندار خوشبخت باش خیر نه بینی .)
" تَرِبَتْ يَدَاكَ " نفرین با هشدار است و جنبه ترغیبی دارد
بدین معنی که : زن دیندار را از دست ندهی که در اثر آن
محتاج و نیازمند شوی .

همچنین ابن ماجه در روایتی که محدثین آن را صحیح
دانسته اند ، روایت کرده است که رسول اکرم - صلی الله
علیه وسلم- فرمود : « برای نطفه خویش برگزینید وبا زنان
برابر خود ازدواج کنید و نیز ، به ازدواج مردان برابر خود
در آورید » و در روایتی از امام احمد با تصحیح ابن حبان
پیامبر - صلی الله علیه وسلم- می فرماید : « تَزَوَّجُوا
الْوُدُودَ الْوُلُودَ إِنِّي مُكَائِرُ الْأَنْبِيَاءِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ »

(با زنان پرزای دوست داشتنی ازدواج کنید ؛ زیرا کثرت
شما ، باعث افتخار من در مقابل سایر پیامبران می شود.)

و نیز ، در روایتی از ابن ماجه به سند حسن آن بزرگوار - صلی الله علیه وسلم - فرموده است :

**« با دوشیزگان ازدواج کنید که شیرین زبان تر و دارای
رحمی پاک تر هستند و زیاد مکر و حيله ندارند و به
کمتر راضی می شوند » .**

البته در صورت تحقق هر دو زیبایی ؛ یعنی ، زیبایی
ظاهری و زیبایی باطنی ، چه بهتر ؛ این خودبه توفیق الهی
کمال سعادت است .

. دیدن همدیگر هنگام خواستگاری و قبل از ازدواج
جایز و شرعا امری مطلوب است . ترمذی بسند صحیح
از مغیره بن شعبه روایت کرده است که وی دختری را
خواستگاری نمود . رسول اکرم - صلی الله علیه وسلم -
فرمود : **« آیا او را دیده ای ؟ »** مغیره جواب داد که خیر
ندیده ام . رسول اکرم - صلی الله علیه وسلم - فرمود :
**« او را ببین ؛ زیرا این کار باعث دوام محبت شما
می شود . »**

. نکاح با حضور ولی و دو گواه منعقد می شود . در
(صحیح الجامع ۷۵۵۷) از عائشة و عمران بن حصین

روایت شده است که رسول اکرم - صلی الله علیه وسلم - فرمود : « **لَانْكَاحِ إِلَّا بِوَلِيِّ وَشَاهِدِي عَدْلٍ** » .

(نکاح بدون ولی و دو شاهد روا نیست)

نکاح چه جدی چه شوخی منعقد می شود . رسول اکرم - صلی الله علیه وسلم - در روایتی از ابی هریره که آن را اصحاب سنن چهارگانه جز نسائی روایت کرده اند و آلبانی آن را حسن دانسته است ، فرموده : « **ثَلَاثٌ جَدُّهُنَّ جَدٌّ وَهَزْلُهُنَّ جَدُّ النِّكَاحِ وَالطَّلَاقِ وَالرَّجْعَةُ** » .

. در عقد ، خطبه مختصری با خواندن سه آیه مشروع است در سنن ابی داود و ترمذی و مسند احمد بسند صحیح از عبدالله بن مسعود - رضی الله عنه می گوید : رسول اکرم - صلی الله علیه وسلم - خطبه حاجت را این گونه به ما آموخت :

« **إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ نَسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا وَسَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا فَمَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ وَمَنْ يَضِلَّ فَلَا هَادِيَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ وَيَقْرَأُ ثَلَاثَ آيَاتٍ :**

{ اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ }

{ وَأَتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ

عَلَيْكُمْ رَقِيبًا }

{ اتَّقُوا اللَّهَ وَفُؤَلُوا قَوْلًا سَدِيدًا } . امام احمد ، اهل سنن

اربعه به تحسين ترمذی و حاکم این حدیث را روایت کرده اند . (بلوغ المرام - ۲۸۹) و در سنن می گوید :

« ابن کثیر افزوده است که این خطبه برای موعظه ، نکاح و غیره است

- مهریه زن هنگام عقد لازم است و هر چه کم تر باشد به پیروی از سنت رسول اکرم - صلی الله علیه وسلم - بهتر است . حضرت عمر - رضی الله عنه - فرمود: " در مهریه زنان زیاد روی نکنید ؛ چرا که اگر افزایش مهریه ارزشی در دنیا یا سعادت در آخرت بود ، رسول اکرم - صلی الله علیه وسلم - بیش از شما شایسته آن بودند . در حالی که پیامبر - صلی الله علیه وسلم - به زنانش بیش از دوازده " اوقیه " مهریه نداد و برای دخترانش نیز ، بیش از این مبلغ مهریه تعیین نکرد . " ابوداود و غیره بسند حسن صحیح روایت کرده اند .

(هر اوقیه = ۴۰ درهم = ۱۱۹/۰۴ گرم نقره و) دوازده اوقیه = ۴۸ ، ۱۴۲۸ گرم نقره) و ارزش ریالی آن برابر با (۲۷۴۳۵۰۰ تومان) به قیمت امروزه است .
همچنین مهریه کمتر باعث خیر و برکت بیشتر می شود.
چنانکه رسول اکرم - صلی الله علیه وسلم - در روایتی که ابوداود نقل کرده و حاکم آن را صحیح دانسته ، فرموده است : « **خیر الصداق ایسره** » . (بهترین مهریه آسان ترین آن است) .

حکم دوم :

آشکار نمودن ازدواج و اعلام آن امر مشروعی است . رسول اکرم - صلی الله علیه وسلم - در روایتی که امام احمد نقل کرده و حاکم آن را صحیح دانسته ، فرموده است : « **أَعْلِنُوا النِّكَاحَ** » . (نکاح را اعلام کنید) .
چه این اعلام با دف زدن توسط زنان باشد چه با سرودن اشعار مباح که خالی از کلمات رکیک و معصیت آمیز و عشق و شراب و موسیقی و آواز فاسد باشد . در صحیح بخاری از رُبَيعِ بِنْتِ مُعَوِّذٍ روایت است که می گوید :

رسول الله - صلي الله عليه وسلم - در مجلس عروسی من شرکت نمود و بر فرشم به مسافت بين من و تو نشست (خطاب معوذ به روایت کننده از اوست) کنیزان خرد سال شروع به زدن دف و خواندن اشعاری نمودند و در آن از رشادت پدران ما که در بدر کشته شده بودند می سرودند و یکی از آنان می گفت : در میان ما پیامبری وجود دارد که می داند فردا چه اتفاقی می افتد . رسول الله - صلي الله عليه وسلم - خطاب به آن دختر فرمود :

« این سخت را رها کن و بقیه را بگو » .

همچنین رسول اکرم- صلی الله علیه وسلم- در حدیثی که ابن حبان و دیگران نقل کرده اند و حاکم آن را صحیح دانسته است ، فرمود :

« حد فاصل حرام و حلال ، زدن دف است » .

- ولیمه و ضیافت عروسی مشروع و طبق سخن برخی از علما واجب است ؛ چرا که در حدیث متفق علیه آمده است که رسول اکرم - صلی الله علیه وسلم - به عبدالرحمن بن عوف فرمود : « **أَوْلَمٌ وَلَوْ بِشَاةٍ** » . (ولیمه بده حتی اگر یک گوسفند باشد) .

اجابت و پذیرفتن دعوت نیز ، واجب است .

در حدیث - متفق علیه - آمده است که رسول اکرم - صلی الله علیه وسلم - فرمود : **« إِذَا دُعِيَ أَحَدُكُمْ إِلَى الْوَلِيمَةِ فَلْيَأْتِهَا »**

(هرگاه به ولیمه ای دعوت شدید بپذیرید .)

و در صحیح مسلم فرمود : **« وَمَنْ لَمْ يُجِبِ الدَّعْوَةَ فَقَدْ عَصَى اللَّهَ وَرَسُولَهُ »**

(و کسی که اجابت دعوت نکرد از خدا و پیامبرش نافرمانی کرده است) مگر اینکه در آن مجلس ، امکان وقوع معصیتی باشد که در این صورت شرکت در آن جایز نیست .

حکم سوم

دعا نمودن برای زوجین پس از انعقاد عقد با دعایی از رسول اکرم - صلی الله علیه وسلم - مستحب است . ابوداود و غیره از ابوهریره روایت نموده اند که رسول اکرم - صلی الله علیه وسلم - برای کسی که ازدواج می نمود ، چنین تبریک می گفت : **« بَارَكَ اللَّهُ لَكَ وَبَارَكَ عَلَيْكَ وَجَمَعَ بَيْنَكُمَا فِي خَيْرٍ »** و در روایتی **« عَلَى خَيْرٍ »** حاکم می گوید : صحیح است با شرط مسلم .

خداوند برای تو باعث برکت گرداند و با هم زندگی خوبی داشته باشید)

و از تبریک گفتن به روش جاهلیت که می گفتند :
« بِالرِّفَاءِ وَالْبَيْنِ » منع فرمود و هنگامی که از عقیل بن ابی طالب (راوی حدیث) پرسیدند که پس چه بگوئیم :
ای ابا زید ؟ گفت : بگوئید: « **بَارَكَ اللهُ لَكُمْ وَبَارَكَ عَلَيْكُمْ إِنَّا كَذَلِكَ كُنَّا نُؤْمَرُ** به ما چنین دستور داده شده است » . امام احمد روایت کرده است و شیخ آلبنانی آن را در کتاب " آداب الزفاف " صحیح دانسته است .
حکم چهارم :

گاهی در مراسم عقد و ازدواج کارهای خلاف شرع از طرف مردان یا از طرف زنان و گاهی هم از هر دو طرف اتفاق می افتد .

منکرات مشترک :

۱- موسیقی و آواز فسق آمیز و استفاده از ابزار موسیقی در قرآن و سنت و روش گذشتگان نیک اندیش امت از آن منع شده است .

خداوند در این باره می فرماید : « وَمِنَ النَّاسِ مَنْ
يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَن سَبِيلِ اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَ
يَتَّخِذَهَا هُزُوًا أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ (۶) وَإِذَا تُتْلَى
عَلَيْهِ آيَاتُنَا وَآلَى مُسْتَكْبِرًا كَأَن لَّمْ يَسْمَعْهَا كَأَنَّ فِي أُذُنَيْهِ
وَقْرًا فَبَشِّرْهُ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ (۷) » (لقمان)

(در میان مردم کسانی هستند که خریدار سخنان بوج
و یاوه اند تا با چنین سخنانی (بندگان خدا را) جاهلان
از راه خدا منحرف سازند و آن را به مسخره گیرند . برای
آنان عذاب دردناکی خواهد بود .)

ابن مسعود در تفسیر این آیه گفته است : به خدا
سوگند که هدف غنا و موسیقی است . این جمله را سه
بار تکرار نمود . از ابن عباس و عکرمه نیز ، شبیه همین قول
نقل شده است . (تفسیر طبری و تفسیر ابن کثیر)
در صحیح بخاری نیز ، آمده است که ابوعامر اشعری
- ﷺ - می گوید : شنیدم که نبی اکرم - ﷺ - فرمود :
« لِيَكُونَنَّ مِنْ أُمَّتِي أَقْوَامٌ يَسْتَحِلُّونَ الْحِرَّ، وَالْحَرِيرَ، وَ
الْخَمْرَ، وَ الْمَعَارِفَ، وَلَيُنزَلَنَّ أَقْوَامٌ إِلَى جَنْبِ عِلْمٍ ،
يَرُوحُ عَلَيْهِمْ بِسَارِحَةٍ لَهُمْ ، يَأْتِيهِمْ لِحَاجَةٍ ، فَيَقُولُونَ :

ارْجِعْ إِلَيْنَا غَدًا ، فَيَسِئْتُهُمُ اللَّهُ وَيَضَعُ الْعِلْمَ ، وَيَمَسُخُ
آخِرِينَ قِرْدَةً وَخَنَازِيرَ ، إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ .

ترجمه : « در میان امت من افرادی خواهند بود که زنا ،
ابریشم ، شراب و آلات موسیقی را حلال می‌دانند .
همچنین افرادی خواهند آمد که در قله کوه‌ها زندگی می‌کنند
و هنگام شام که چوپان ، گوسفندان آنها را به خانه
می‌آورد ، اگر چوپان یا نیازمندی نزد آنان بیاید و از آنان ،
چیزی بخواهد ، می‌گویند : فردا بیا . اما شب هنگام ،
خداوند آنها را هلاک می‌کند و کوه را بالای آنان ،
می‌اندازد . و گروهی دیگر را مسخ می‌کند و تا روز قیامت ،
به خوک و میمون ، تبدیل می‌نماید . »

کلمات حدیث :

حر: یعنی ، شرمگاه و مراد از آن ، مباح دانستن
زناست .

معاذف : ابزار موسیقی و بعضی آن را به معنی آواز
و دف نیز ، معنی کرده اند .

یروح : چارپایان را به جایگاه اصلی آنها بر می‌گرداند

سارحه : چاریایان .

بیتهم : آنان را شب هنگام نابود می کند .

(فتح الباری ، ج ۱۲ ، ص ۵۹۴ - ۵۹۵)

کلمه « یستحلونها » بیانگر حرمت این موارد می باشد .
همچنین حدیث دیگری از ابن عباس آمده است که ابوداود
آن را روایت کرده و آلبانی آن را صحیح دانسته است

رسول اکرم - صلی الله علیه وآله سلم - می فرماید : **« إِنَّ
اللَّهَ حَرَّمَ عَلَيَّ أَوْ حُرِّمَ الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْكَوْبَةُ قَالَ وَكُلُّ
مُسْكِرٍ حَرَامٌ »** .

(خداوند بر من شراب ، قمار و طبل (ابزاری موسیقی) را
حرام کرده و هر چیز مست کننده ای حرام است . و نیز ،
از عمران بن حصین - رضي الله عنه - گفت : پیامبر
- صلی الله علیه وسلم - فرمود : **« فِي هَذِهِ الْأُمَّةِ خَسْفٌ
وَمَسْخٌ وَقَذْفٌ »** ترجمه : در این امت (عذابهایی از قبیل)
فرو رفتن در زمین ، مسخ چهره ها ، سنگ باران شدن از
آسمان ، خواهد بود . مردی مسلمانی پرسید : کی ای
فرستاده خدا پیامبر - صلی الله علیه وآله سلم - فرمود :
« إِذَا ظَهَرَتِ الْقِيَانُ وَالْمَعَارِزُ وَشَرِبَتِ الْخَمُورُ » هرگاه

کنیزان خواننده و آلات موسیقی آشکار شد و میگزساری رایج شود . (صحیح الترغیب و الترهیب برقم : ۲۳۷۹)
آلبانی این حدیث را حسن لغیره دانسته است .

دیدگاه صحابه :

بیهقی به نقل از ابن عباس - رضی الله عنه - آورده است که گفت : « دف ، ابزار موسیقی ، طبل و نی حرام است »

دیدگاه تابعین :

أبو بکر الخلال در کتاب "الأمر بالمعروف" ۲۷ می گوید : حسن بصری می گوید : "دف کار مسلمانان نیست و شاگردان ابن مسعود هر جا آن را می یافتند ، پاره می نمودند . "

دیدگاه امامان چهارگانه :

امامان چهارگانه در تحریم ابزار موسیقی که ابزار لهُو به شمار می روند ، اتفاق نظر دارند . از اوزاعی نقل است که گفت : ما در ولیمه ای که در آن طبل و ابزار موسیقی باشد ، شرکت نمی کنیم . (منهاج السنة ، ۳ / ۴۳۹)

۲- اسراف به چند صورت نمایان می شود :

- اسراف در خوردنیها و نوشیدنیها تا جایی که غذاهای زیادی دور ریخته می شود و طبیعی است که هدف فخر فروشی و مباحات است نه گرمی داشت مهمان و خداوند به شدت از آن منع کرده و فرموده است: « **وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ** » (اعراف : ۳۱)

(بخورید و بیاشامید و اسراف نکنید حقا که او مسرفان را دوست ندارد .) و مبذرین را برادران شیطان معرفی نموده است .

- اسراف در دعوتنامه ها

- اسراف در خرید لباس عروس که برای یک بار مصرف پول هنگفتی صرف می شود و بعد از آن هیچگاه مورد استفاده قرار نمی گیرد و این کار صرفا برای تظاهر و فخر فروشی و همچنین تشابه با دیگران انجام می گیرد رسول الله - صلی الله علیه وآله سلم - در این مورد فرمود : « **مَنْ تَشَبَهَ بِقَوْمٍ فَهُوَ مِنْهُمْ** » (حسن صحیح) .

(هر کسی خود را شبیه ملتی بنماید از آنان محسوب می شود)

۳- عکس بر داری ، نصب عکسها و همچنین نصب پرده و سجاده ی عکس دار .

در این مورد حدیثی در صحیح مسلم آمده است که رسول الله - صلی الله علیه وآله سلم - فرمود : « **كُلُّ مُصَوِّرٍ فِي النَّارِ** » . (هر چهره پردازی در آتش است) .

و در صحیح بخاری از اَبی طَلْحَةَ می گوید پیامبر - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فرمود : « **لَا تَدْخُلُ الْمَلَائِكَةُ بَيْتًا فِيهِ صُورَةٌ** »

(در این خانه ای که تصاویر وجود دارد فرشتگان وارد آن خانه ، نمی شوند) .

به هرحال این منکرات و حرامها بار گناهان مرد را سنگین تر می کند که گاهی (خدای ناکرده) باعث فرجام بدی می شوند .

منکرات ویژه مردان:

- پوشیدن انگشتر طلا معروف به حلقه نامزدی ، که کار زشت و ممنوعی است به ؛ دو دلیل :

الف : بخاری و دیگران به روایت از ابوهریره آورده اند که رسول خدا از پوشیدن انگشتر طلای منع کرده است و در صحیح مسلم آمده است که فرمود: « بعضی از شما قصد پاره ای آتش می کند و در دستش قرار می دهد . »
ب : این کار تشبیه به کافران و تقلید از آنان است
شیخ آلبانی می گوید: این عمل از عادات نصاری است که به مسلمانان سرایت کرده است و رسول خدا در حدیثی که ابوداود بسند حسن صحیح و امام احمد روایت کرده اند، فرموده است : « **مَنْ تَشَبَهَ بِقَوْمٍ فَهُوَ مِنْهُمْ** ». (هر کسی خود را به قومی شبیه سازد ، از آنان می شود) - تراشیدن ریش نیز، کار زشتی است و شرعا ممنوع است به ؛ دو دلیل:

الف : مخالفت با دستور رسول خداست که در حدیث بخاری و غیره فرمود: « **أَنْهَكُوا الشَّوَارِبَ وَأَعْفُوا اللَّحَى** ». (سبیلها را کوتاه کنید و ریشها را بگذارید .)

ب : مشابَهت با کفار است . چنانکه در صحیح مسلم از ابوهریره رضی الله عنه روایت شده است که رسول الله

- صلی الله علیه وسلم- فرمود : « **جُزُوا الشَّوَارِبَ وَأَرْحُوا
اللَّحْيَ خَالِفُوا الْمَجُوسَ** » .

(سبیلها را کوتاه و ریشها را بگذارید و با مجوسیان
مخالفت کنید .)

منکرات ویژه بانوان :

- برداشتن یا باریک نمودن ابروان :

عادت بسیاری از زنان است که ابروان خود را برای
زیبایی شبیه کمان یا هلال می کنند و برخی فکر می کنند
شاید این کار برای عروسی و شادی اشکالی ندارد . در
حالی که در حدیث متفق علیه روایت شده است :

« **لَعْنُ اللَّهِ الْوَأَشِمَاتِ ، وَالْمُوتِشِمَاتِ ، وَالْمُتَنَمِّصَاتِ
وَالْمُتَفَلِّجَاتِ لِلْحُسْنِ ، الْمَغْيِرَاتِ خَلَقَ اللَّهُ ...** » .

(خدا لعنت کند زنان خال زننده ، خال گیرنده ، ابرو
گیرنده و شکاف اندازنده « میان دنداها » برای زیبایی
که تغییر دهندگان خلقت الهی هستند .)

هر کسی به هر طریقی برای زیبائی باعث تغییرخلقت
الهی شود ، مشمول این حدیث می شود .
و پوشیدن کلاه گیس نیز ، مشمول آن می شود .

لاک ناخن (که مانع از رسیدن آب به ناخن می شود و نیز ، بلند گذاشتن ناخن به دو دلیل کار زشت و ممنوعی است :

الف : شایعت با کافران است و هر کسی خود را شبیه هر قومی بنماید ، از آنان می شود .
ب : مخالف فطرت و طبیعت انسانی است که خداوند انسان را بر آن خلق نموده است . چنانکه رسول اکرم - صلی الله علیه وسلم - فرمود : « **الْفِطْرَةُ خَمْسٌ { أَوْ } خَمْسٌ مِنَ الْفِطْرَةِ: الْخِتَانُ، وَالْإِسْتِحْدَادُ، وَنَتْفُ الْإِبْطِ، وَتَقْلِيمُ الْأَظْفَارِ، وَقَصُّ الشَّارِبِ** » .

صحیح بخاری ، ۱۰ / ۲۷۶ ؛ صحیح مسلم ، ۱ / ۱۵۳
ترجمه : فطرت پنج چیز یا پنج چیز جزو فطرت آدمی هستند ، ختنه کردن ، برداشتن موهای زیر ناف ، برداشتن موهای زیر بغل و کوتاه کردن ناخن و کوتاه کردن سبیل .
- پوشیدن لباسهای نیمه عریان و شفاف به سه دلیل جایز نیست :

۱- در صحیح مسلم از ابی هریره روایت شده است که رسول اکرم - صلی الله علیه وآله سلم - فرموده :

« صِنْفَانِ مِنَ أَهْلِ النَّارِ لَمْ أَرَهُمَا قَوْمٌ مَعَهُمْ سِيَاطٌ
كَأَذْنَابِ الْبَقَرِ يَضْرِبُونَ بِهَا النَّاسَ وَنِسَاءٌ كَاسِيَاتٌ
عَارِيَاتٌ مُمِيلَاتٌ مَائِلَاتٌ زُجُوجُهُنَّ كَأَسْنِمَةِ الْبُخْتِ
الْمَائِلَةِ لَا يَدْخُلْنَ الْجَنَّةَ وَلَا يَجِدْنَ رِيحَهَا وَإِنَّ رِيحَهَا
لَيُوجَدُ مِنْ مَسِيرَةِ كَذَا وَكَذَا ».

ترجمه: « دو گروه از جهنمیان که من آنان را ندیده ام:
گروهی تازیانه‌هایی، مانند دم‌های گاو همراه دارند و مردم
را می‌زنند و زنان پوشیده برهنه که سرهایشان مانند کوهان
شتر میل خورده است. آنها وارد بهشت نمی‌شوند و بوی
بهشت هم به مشامشان نمی‌رسد حال اینکه بوی آن از
مسافت چنین و چنان به مشام می‌رسد. »

۲ - مشاهمت با زنان کافر و بیگانه و تقلید از آنان
است که لباسهای چسبان، شفاف و نیمه عریان
می‌پوشند که برجستگیهای بدنشان نمایان می‌شود. این
نوعی تهاجم فرهنگی است و رسول خدا در حدیثی که
قبلاً بیان گردید، فرمود: هر کسی خود را شبیه هر قومی
بنماید از آنان می‌شود.

۳- اینها لباس فخر فروشی و شهرت است که پیامبر
- صلی الله علیه وسلم- در روایتی که ابن ماجه در سنن
از ابن عمر نقل کرده و آلبانی آن را صحیح دانسته است
، فرموده : « **مَنْ لَيْسَ تَوْبَ شَهْرَةٍ فِي الدُّنْيَا أَلْبَسَهُ اللَّهُ
تَوْبَ مَذَلَّةٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ثُمَّ أَلْهَبَ فِيهِ نَارًا** »

(هر کسی در دنیا لباس شهرت بپوشد ، خداوند روز
قیامت لباس ذلت و خواری تنش می کند و در آن آتش
مشتعل می سازد)

- استفاده از مواد خوشبو. پیامبر- صلی الله علیه وسلم-
می فرماید: هر زنی از مواد خوشبو استفاده کند و از کنار
مردان (نامحرم) بگذرد که بوی آن به مشامشان برسد ،
زناکار است . (این حدیث را ترمذی روایت کرده است
و می گوید : حسن است)

حکم پنجم :

اخلاص نیت : ازدواج به قصد اجرای فرمان الهی و
پیروی از رسول خدا- صلی الله علیه وسلم- و برای حفظ
خویش از وقوع در گناه صورت گیرد . در صحیح مسلم
روایت شده است که رسول اکرم - صلی الله علیه وسلم-
فرمود : « **وَفِي بُضْعِ أَحَدِكُمْ صَدَقَةٌ** » . (در عمل آمیزش

شما با همسرانتان صدقه است (صحابه گفتند : ای رسول خدا ، اگر یکی از ما شهوتش را تخلیه کند ، پاداش می بیند ؟ رسول اکرم - صلی الله علیه وسلم - فرمود : « اگر همین عمل را در جای حرام انجام می داد، گنهکار نبود ؟ » گفتند : بله : فرمود : « به خاطر انجام آن در جای حلال پاداش دارد » .

آداب

« آداب » ، جمع ادب ؛ یعنی ، آنچه خوب است که انسان انجام بدهد .

در ازدواج ، آداب مستحبی وجود دارد که گاهی بسیاری از مردم از آنها غافل می شوند. بنابراین ، یادآوری آنها لازم است .

ادب اول : اکرام و مهربانی با زن در اولین برخورد :
« اسماء » دختر یزید بن سکن می گوید : من عایشه را برای رسول خدا آماده کردم (آرایش کردم) . سپس رسول اکرم را فرا خواندم ایشان تشریف آورد و در کنارش نشست . من ظرفی که در آن شیر بود آوردم و به ایشان تقدیم نمودم ، از آن نوشید . سپس به عایشه داد. او از شرم سرش را پائین انداخت . من با پرخاش به او گفتم:

ظرف را از دست رسول الله بگیر. او آن را گرفت و مقداری نوشید. آنگاه رسول اکرم به او فرمود: به دوست (اشاره به من) بده. من گفتم: ای رسول خدا شما بردار و بنوش و با دستان خودت به من بده. رسول خدا نیز، چنین کرد. سپس ظرف را از دست ایشان گرفتم و جای نوشیدن رسول الله را پیدا کردم و از همان ناحیه ظرف نوشیدم. سپس رسول خدا به زنان دیگری که آنجا نشسته بودند، فرمود: «بردارید و بنوشید». آنها گفتند: ما اشتها نداریم. رسول الله فرمود: «گرسنگی و دروغ را با هم جمع نکنید». (احمد روایت نموده و منذری آن را قوی دانسته است) (آداب الزفاف ۲۰/۱۹)

ادب دوم: گذاشتن دست روی سر زن و دعا نمودن با دعایی که در سنت آمده است.

در سنن ابی داود به سند حسن آمده است که رسول اکرم - صلی الله علیه وآله سلم - فرمود: «هرگاه ازدواج کردید یا خدمتگزاری برای خود خریدید بر پیشانی اودست گذاشته و از خدا برکت بخواهد و بگوید: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ خَيْرَهَا وَخَيْرَ مَا جَبَلْتَهَا عَلَيْهِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهَا وَمِنْ شَرِّ مَا جَبَلْتَهَا عَلَيْهِ»

(باراهی از تو خوبی آن و خوبی فطرتی را که او را بر آن
آفریده ای می خواهم و از بدی او و بدی فطرتی که او را
بر آن آفریده ای به تو پناه می جویم .)

همچنین هرگاه شتر یا مرکبی خریداری نمودید دست بر
کوهان آن بگذارید و همین دعا را بگویید .

نگاه : آداب الزفاف ص ۲۱)

ادب سوم : آغاز زندگی زوجین با نماز :

ابوسعید می گوید : وقتی همسرت بر تو وارد شد ، دو
رکعت نماز بخوان . سپس از خدا خیر آن را طلب کن و از
شرش به او پناه ببر... (این اثر این ابی شبیه و عبدالرزاق در
المصنف خود و آلبانی سند آن را تا ابوسعید صحیح
دانسته است) همچنین ابن مسعود این حدیث را از رسول
اکرم - صلی الله علیه وسلم - نقل کرده است که فرمود :
« هرگاه زن وارد اتاق مرد شد ، مرد به نماز بایستد و زن
نیز ، پشت سرش بایستد و دو رکعت نماز بخواند و مرد این
دعا را بخواند : « اللهم بارک لي في أهلي ، وبارک لأهلي
في اللهم ارزقهم مني ، وارزقني منهم ، اللهم اجمع بیننا

ما جمعت في خير ، وفرق بيننا إذا فرقت إلى خير «
(طبرانی در الأوسط با تصحیح البانی درآداب الزفاف)
(بار الهی همسر را برای من و مرا برای او مبارک
بگردان . خدایا به آنها از طرف من و به من از طرف آنان
روزی عنایت کن . خدایا در بودن ما کنار هم و همچنین
جدایی ما خیر قرارده .)

ادب چهارم : دعای قبل از آمیزش .

این دعا را بخواند : **« بِسْمِ اللَّهِ اللَّهُمَّ جَنِّبْنَا الشَّيْطَانَ**

وَجَنِّبِ الشَّيْطَانَ مَا رَزَقْتَنَا » (صحیح بخاری) .

« باراهی ، ما را از شیطان و شیطان را از آنچه نصیب ما
می کنی دور نگه دار . » در ادامه این حدیث رسول خدا
- صلی الله علیه وسلم - فرمود : « اگر خداوند به آنان
(با این آمیزش) فرزندی بخشید ، شیطان به او آسیبی
نخواهد رسانید . » (صحیح بخاری) .

ادب پنجم : وضوگرفتن میان دو آمیزش

به دلیل روایت ابوسعید خدری در صحیح مسلم که رسول
- صلی الله علیه وسلم - خدا فرمود : **« إِذَا أَتَى أَحَدُكُمْ**

أَهْلَهُ ثُمَّ أَرَادَ أَنْ يَعُودَ فَلْيَتَوَضَّأْ « در روایتی { **بَيْنَهُمَا**
وَضُوءًا } و در روایتی : { **ثُمَّ أَرَادَ أَنْ يُعَاوِدَ** }

ترجمه : « هرگاه یکی از شما نزد همسرش رفت ، سپس
دوباره قصد این کار را نمود ، وضو بگیرد . » .

البته غسل کردن بهتر است .

ادب ششم : آمیزش باید در ایام طهر (پاکی زن)
انجام شود .

خداوند می فرماید :

**« وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ أَدَىٰ فَأَعْتَرِلُوا
النِّسَاءَ فِي الْمَحِيضِ وَلَا تَقْرُبُوهُنَّ حَتَّىٰ يَطْهُرْنَ فَإِذَا
تَطَهَّرْنَ فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ
التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ »** (البقرة ۲۲۲)

(و از تو درباره حیض می پرسند . بگو : زیان و ضرر
است . پس در حالت قاعدگی از (همبستری با) زنان
کناره گیری نمایید و با ایشان نزدیکی نکنید تا آنگاه که
پاک می شوند . هنگامی که پاک شدند از مکانی که خدا
به شما فرمان داده است به آنان نزدیک شوید . بی گمان
خداوند توبه کاران و پاکان را دوست می دارد .)

و نیز ، در کتاب سنن ابن ماجه با تصحیح البانی نقل شده است که رسول خدا- صلی الله علیه وسلم - فرمود: « هر کسی در ایام قاعدگی و همچنین از راه مقعد با همسرش آمیزش کند یا نزد فرد کاهن و غیبگویی برود و سخنانش را تایید نماید ، به آنچه بر محمد نازل گردیده ، کفر و رزیده است » (نگاه : آداب الزفاف ، ص ۴۹) البته هر نوع استفاده از همسر در حالت قاعدگی جایز است ؛ جز آمیزش. چنانکه رسول خدا فرمود : « اصنعُوا كُلَّ شَيْءٍ إِلَّا النَّكَاحَ » (صحیح مسلم)

و احیاناً اگر کسی مغلوب شهوت خویش شد و در ایام قاعدگی با همسرش آمیزش نمود ، باید کفاره بدهد . چنانکه رسول خدا در حدیثی که ابن عباس روایت کرده است فرماید : « یک دینار یا نصف دینار صدقه بدهد. » (سنن ابوداود با تصحیح البانی .)

ادب هفتم : مستحب است که مرد صبح روز ازدواج به خویشاوندان خود ولیمه (ضیافت) بدهد . چنانکه انس می گوید : رسول خدا هنگام ازدواج با زینب ولیمه داد و مسلمانان را با نان و گوشت سیرکرد.

سپس نزد همسران خود رفت این عادت رسول خدا بود در صبح روزی که ازدواج کرده بود و به آنان سلام کرد و در حق آنها دعا نمود. آنها نیز، به ایشان سلام کردند و دعا نمودند . (صحیح بخاری)

ادب هشتم :. وجوب استحمام زن در خانه ی خویش

یا خانه پدر و مادر خویش :

ام درء می گوید : رسول الله - صلی الله علیه وسلم - فرمود : « به خدا سوگند ، هر زنی که لباسهایش را در خانه ای جز خانه پدر و مادر خویش درآورد ، پرده ای را که بین او و خدا بوده ، پاره نموده است » . (به روایت احمد با دو سند که یکی از آنها صحیح است و مندری آن را قوی دانسته است (آداب الزفاف ، ص ۶۸)

همچنین عایشه - رضی الله عنها - می گوید : رسول الله - صلی الله علیه وسلم - فرمود : « هر زنی که لباسهایش را در غیر خانه خود در آورد ، پرده ای را که بین او و خدا بوده پاره کرده است » . (سنن ابی داود با تصحیح آلبنانی)

حقوق زوجین :

هر یکی از زوجین حقوقی بر گردن یکدیگر دارند که

رعایت آن لازم است ؛ البته حق شوهر به گردن زن اندکی بیشتر است . چنانکه خداوند می فرماید :

« **وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَلِلرِّجَالِ عَلَيْهِنَّ** »

دَرَجَةً وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ » (البقرة ۲۲۸)

(و برای زنان حقوقی است . همانگونه که بر آنان حقوقی است که باید به گونه ای شایسته (و برابر عرف) ادا شود و مردان را بر زنان برتری است و خداوند با عزت و با حکمت است) .

حقوق شوهر بر زن :

اطاعت نمودن از شوهر و حفاظت از مال و ناموس وی و بیرون نه رفتن از منزل بدون اجازه شوهر . چنانکه رسول خدا - صلی الله علیه وسلم - در روایتی که ابن ماجه نقل کرده ، فرموده است : « **انسان مؤمن بعد از رعایت تقوای الهی نعمتی بهتر از زن نیک نخواهد دید .** اگر به او دستور کاری دهد ، از او اطاعت خواهد کرد اگر به او نگاه کند ، خوشحالش می کند و اگر سوگندی بخورد ، کاری می کند که او از زیر بار سوگند بیرون شود و در صورت غیاب او ، مال و نا موسش را حفاظت

می نماید» . (نزد شیخ آلبنی ضعیف است)

همچنین به عهده زن است که در منزل خویش برحسب عرف جامعه در خدمت شوهرش باشد . چنانکه رأی امام مالک ، ابن تیمیه و گروهی از علمای گذشته و حال همین است .

حقوق زن بر شوهر:

شوهر باید با همسر خویش رفتار مناسب و شایسته ای داشته باشد و در دادن نفقه و پوشاک کوتاهی نکند و اگر بیش از یک همسر در اختیار دارد، حقوق همه را بطور مساوی رعایت نماید . چنانکه پیامبر صلی الله علیه وسلم در حدیثی که در سنن ابی داود روایت شده است ، در مورد حق زن فرموده است : « هرگاه غذا بخواد به او نیز، غذا بده و هرگاه لباس بخواد او را بپوشان و به چهره اش نزن و به او ناسزا نگو و جز درون خانه او را ترک مکن» .

این بود برخی از احکام و آداب ازدواج و حقوق زوجین که در پرتو قرآن ، سنت و سخنان گذشتگان نیک اندیش تقدیم نمودم . امید است که مورد پسند همسران قرار گرفته و مخلصانه بدان عمل نمایند تا از زندگی مبارک و سعادتندی در دنیا برخوردار ، و در آخرت نیز، پاداش

نیکی کسب نمایند . چنانکه خداوند می فرماید :

« مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ
فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيَاةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا

يَعْمَلُونَ » (النحل، ۹۷)

(هر کس چه زن و چه مرد کار شایسته ای انجام دهد و مؤمن باشد ، به او زندگی پاکیزه و خوش آیندی می بخشیم و پاداش آنان را (در آخرت) به بهتر از آنچه انجام داده اند ، خواهیم داد) .

به همین مقدار بسنده می کنم . اگر آنچه بیان کردم حق و درست باشد از جانب خداست و گر نه به خودم و به شیطان بر می گردد .

در پایان ، برای شما ازدواج سعید و مبارکی را آرزو مندم .
« بَارِكْ اللَّهُ لَكُمْ وَبَارِكْ عَلَيْكُمْ وَجَمَعْ بَيْنَكُمَا فِي خَيْرٍ » .

(صحیح سنن ابن ماجه (۱۸۵۰)

والسلام عليكم ورحمة الله وبركاته

سید محمد سمیعی رستاقی شارقه ۲۷/۳/۱۴۳۰

چاپ دوم ۲۲/۲/۱۴۳۶ موافق با ۱۴/۱۲/۲۰۱۴